
ЕКОНОМІКА СФЕРИ СЕРВІСУ

УДК [338.482:330.88:3.083.1-024.63(045)]

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПОСТНЕКЛАСИЧ- НИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТУРИЗМУ¹⁾

Г. П. СКЛЯР, доктор економічних наук, професор;
Л. В. ДРОБИШ, кандидат економічних наук, доцент;
І. Р. ПРОКОПЕНКО

(Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. *Мета статті* полягає у виявленні міждисциплінарного підходу науковців до постнекласичних наукових досліджень туризму. Наукові дослідження авторів спрямовано на з'ясування сучасного стану та перспектив подальшого розвитку людиномірних наукових досліджень туризму на основі постнекласичної парадигми. **Методика дослідження.** *Вирішення поставлених у статті завдань* здійснено за допомогою загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення. **Результати.** *Досліджено міждисциплінарний підхід у постнекласичних наукових дослідженнях туризму. Указано на необхідність зміни методології дослідження сфери туризму як феномену сучасного світу та відходу від класичних і некласичних підходів до методології дослідження. Доведено, що гуманізація життя глобалізованого суспільства вимагає формування нового постдисциплінарного знання, заснованого на засадах людяності і людиновимірного підходу в наукових дослідженнях. При цьому зазначено, що особистість, яка має духовно-біосоціальний характер, розвивається завдяки різним видам соціального та культурного досвіду. Використання постнекласичного підходу в наукових дослідженнях туризму дає змогу визначити роль особистості людини-туриста як соціально відповідального суб'єкта господарствотворення туризму. Практична значущість результатів дослідження.* У статті обґрунтовано актуальність зміни методологічної парадигми дослідження туризму на постнекласичну, що має виявлятися на міждисциплінарному рівні. Це дасть можливість визначити роль особистості-мандрівника в розвитку туризму та економічному зростанні України. Основні наукові положення статті можна використати під час теоретичного аналізу постнекласичної парадигми дослідження туризму.

Ключові слова: *людина-турист, туризм, людиномірність, постнекласичний підхід, постнекласична методологія, особистість.*

¹⁾ Статтю підготовлено в межах науково-дослідної роботи «Проблеми функціонування та розвитку сфери туризму в умовах модернізації економіки» (держ. реєстр. номер 0117U004715)

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Однією з актуальних проблем сучасного економіко-гуманітарного дискурсу в умовах модернізації економіки України є наукове забезпечення пізнання основних механізмів господарствотворення туризму. Модернізаційна парадигма розвитку туризму наділяє його функцією каталізатора відтворювальних економічних процесів у регіонах. Тому своєчасною є тема формування методологічного інструментарію дослідження туризму як господарського феномену з погляду постнекласичної економічної науки [1, с. 238]. Відповідно потрібен новий методологічний інструментарій дослідження туризму, який би враховував людину як цілісну особистість, оскільки вона є суб'єктом господарських перетворень [2, с. 3]. Зважаючи на це, потрібна системність у пізнанні людини, яка подорожує, чого не передбачає традиційна матеріалістична наука.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх років з'явилася значна кількість публікацій, присвячених розвитку самостійних напрямів постнекласичних досліджень у різних галузях знань, зокрема у філософії, психології, соціології, природознавстві, географії тощо. Наукові праці В. С. Пазенка присвячені пошуку нових методичних підходів щодо дослідження туризму. Водночас знаходиться на стадії обґрунтування і дискусій постнекласична парадигма дослідження туризму. Актуальність використання постнекласичної методології під час дослідження туризму продиктована потребою подолати обмеженість класичних і некласичних підходів до методології дослідження.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є виявлення міждисциплінарних підходів у постнекласичних наукових дослідженнях туризму.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вирішенню проблем становлення постнекласичного підходу в наукових дослідженнях туризму був присвячений Методологічний міждисциплінарний інтернет-семинар «Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму» (18 квітня 2018 р., м. Полтава).

Результати досліджень науковців свідчать,

що туризм віддзеркалює визначальні якості особистості людини-туриста, природа якої має духовно-біосоціальний характер. Вона розвивається з біологічного організму завдяки різним видам соціального та культурного досвіду. Отже, людина, яка подорожує, є особистістю з характерними якостями мандрівника, який пізнає навколишній світ. Саме такі думки з цього приводу висловлені більшістю вчених під час проведення Методологічного міждисциплінарного інтернет-семинару.

Так, на думку Г. В. Задорожного, зміна методології наукового дослідження має бути спрямована на людину як цілісну особистість, адже вона є «*базовим свободо-відповідальним суб'єктом господарських перетворень*» [2, с. 3]. Не викликає сумнівів і теза автора про те, що по-іншому слід розуміти людину – не як засіб отримання прибутку, а як людину, яка має статус господарюючої особистості. Тому нині актуальною є проблема людини, яка подорожує, намагаючись розширити свій кругозір та світогляд. На перший план виходять її духовно-культурні цінності, що наповнюють життєдіяльність цілісної особистості [2, с. 6].

Ознайомлення з науковими працями соціологів, політологів, філософів, богословів указує на те, що в певних наукових колах оцінка особистості людини-туриста є поверховою. Так, в економічних наукових працях переважно аналізується двомірна біосоціальна природа людини [3, с. 15], але науковці акцентують увагу на духовно-біосоціальному характері особистості людини-туриста. При цьому широко обговорюються проблеми етичного руху особистості, ціннісно-орієнтованої поведінки та гармонійного розвитку людини-туриста. На думку автора [3], формування постнекласичного прикладного туристичного знання має враховувати феномен філософсько-економічної традиції, яка була започаткована відомим мандрівним українським філософом Г. С. Сквородою (1722–1794) [3, с. 21].

Постдисциплінарні знання про світ, як вважає О. В. Гладкий, можна отримати на основі досліджень у природничій та суспільній сферах, які базуються на географічних і туристичних дослідженнях світу [4, с. 27]. В умовах глобалізації суспільства нове постдисциплінарне знання про туризм має бути засноване на засадах людиновимірної підходу в наукових дослідженнях.

Важливе місце у формуванні цілісної особистості людини-туриста займають питання краєзнавчого знання. Дослідницька краєзнавча діяльність формує духовно-інтелектуальний світ особистості людини-туриста, зокрема – «...краєзнавчого світогляду, краєзнавчої свідомості, краєзнавчого знання, краєзнавчого чуття, краєзнавчого смаку» [5, с. 45]. На думку Т. П. Беценко, сформуванню цілісної, інтелектуально розвиненої, духовно багатої, національно свідомої особистості людини-туриста дає можливість знання історико-культурного спадку попередніх поколінь.

Осмыслити новий культурний простір, розширити кругозір людини, яка подорожує, визначити туристичну привабливість країни чи якогось регіону дає можливість інтерпретація їх символів туристами [6, с. 85]. Як зазначає С. І. Лиман, символами в розумінні туриста є не лише окремі предмети чи пам'ятники архітектури, але й «...ціла країна, яка сприймається іноземним мандрівником як зразок досконалої політичної чи економічної системи, або як центр розвитку окремих галузей науки» [7, с. 29].

Дискусійним питанням донині залишається тлумачення терміна «туризм». Сьогодні фахівці (юристи та економісти) пропонують розглядати його вузькоспеціалізовано й концептуально. Саме тому під час дослідження туризму Н. А. Опанасюк вважає за доцільне застосувати синергетичний метод, який інтегруватиме теоретичні знання різних галузевих наук і сконцентрує їх у сфері знань про туризм [8, с. 53].

На наш погляд, цікавими є думки І. М. Звягольської щодо визначення місця медичної мікробіології в науково-практичному просторі туризму. Так, практичні та теоретичні висновки, зроблені автором, «сприятимуть збереженню соціально-біологічних параметрів подорожуючих і рекреантів, узагальненню знань про закономірності взаємодії Homo viator і довкілля, усуненню можливого антропоєкологічного напруження в реальних умовах подорожі» [9, с. 93].

Формуванню особистості людини-туриста, на думку В. І. Ляшенка, сприятиме також процес створення спільних навчально-наукових просторів у межах транскордонних регіональних інноваційних систем. Зокрема, підвищенню якості освіти та наукових досліджень у сфері туризму сприятиме створення інноваційних ліфтів [10].

Соціальне партнерство у сфері туризму та його поширення з урахуванням регіональних і національних особливостей займає важливе місце в науковому дослідженні туризму. Так, І. О. Пінчук акцентує увагу на тому, що за умов інституціональних змін в Україні дослідження партнерства у сфері туризму як окремого соціально-економічного явища набуває особливого значення [11, с. 128]. На її думку, створення ефективної системи соціального партнерства у сфері туризму є показником зацікавленості держави й суспільства в подальшому розвитку туристичної галузі, підвищенні її конкурентоспроможності та прибутковості [11, с. 129]. В. А. Красномоєць вважає, що партнерство – це засіб формування системи соціальної відповідальності, яка є результатом соціального партнерства [12, с. 123]. На думку Ю. Б. Миронова, соціальний туризм у довгостроковій перспективі має стати визначальним чинником соціального та економічного розвитку України [13, с. 118].

Отже, огляд наукових праць учасників Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару дає підстави зробити такі висновки: виживання людства є найголовнішою проблемою життєдіяльності сучасної людини; постнекласична людиномірна наука формує нову особистісну методологію пізнання світу цілісною людиною; особистість є головним свободо-відповідальним творчим господарюючим суб'єктом; туризм є виявленням визначальних властивостей людської особистості; глобалізація суспільства та гуманізація життя потребує формування нового постдисциплінарного знання, що засноване на людиновимірному підході в наукових дослідженнях; створення ефективної системи соціального партнерства у сфері туризму сприятиме подальшому розвитку туристичної галузі, підвищенню її конкурентоспроможності та прибутковості.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Перехід до постнекласичних практик усього сучасного суспільства сьогодні продиктований не лише новими знаннями про людину, але й необхідністю рятувати людину від самої себе, від надмірної активності, такого ж споживання та руйнування навколишнього світу. Тільки перехід сучасної людини до гуманістичних у своїй сутності постнекласичних практик дозволить зняти небезпеку техно-

генної ситуації, практично вирішити релігійні, соціальні, політичні, національні та інші суперечності, що існують сьогодні; реалізуючи при цьому всю повноту можливостей як окремої людини, так і всього суспільства. Подальші наукові дослідження пов'язані з визначенням глибинної сутності механізмів розвитку особистостей-пасіонарієв-брендів у топохроні дестинації в умовах економіки культурного досвіду в туризмі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скляр Г. П. Антиномії «чистої» туристичної науки та онтологічні виклики практичного розуму / Г. П. Скляр // Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного економіко-гуманітарного дискурсу в Україні» (м. Кривий Ріг, 28 квітня 2017 р.). – Кривий Ріг : Дон НУЕТ, 2017. – С. 238–241.
2. Задорожний Г. В. Постнекласична методологія дослідження людини подорожуючої / Г. В. Задорожний, О. Г. Задорожна // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 3–7.
3. Скляр Г. П. Особистість та етика туризму: постнекласичні цінності економічної науки / Г. П. Скляр // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 15–23.
4. Гладкий О. В. Постнекласична парадигма єдності в туризмі та географії / О. В. Гладкий // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 23–29.
5. Беценко Т. П. Краєзнавство в сучасній парадигмі науково-освітніх знань: базові поняття / Т. П. Беценко // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 44–47.
6. Иванова Л. Ф. Символ в контексте туризма и проблема культурно-исторического позиционирования дестинаций / Л. Ф. Иванова // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – 2013. – № 5. – Ч. 1. – С. 85–88.
7. Лиман С. І. Особистість, символи і туризм: подорож ад'юнкта Харківського університету М. Н. Петрова до Англії в кінці 1850-х років / С. І. Лиман // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 29–37.
8. Опанасюк Н. А. Соціокультурний феномен туризму: дефінітивна характеристика й проблеми становлення / Н. А. Опанасюк // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 52–60.
9. Звягольська І. М. Вхідження медичної мікробіології у постнекласичну реальність науково-практичного простору туризму / І. М. Звягольська // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 80–95.
10. Ляшенко В. І. Формування просторів науково-освітнього туризму в межах транскор-

- донних регіональних інноваційних систем / В. І. Ляшенко // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 7–15.
11. Пінчук І. О. Співвідношення понять соціального та інституціонального партнерства / І. О. Пінчук // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 128–136.
 12. Красномоєць В. А. Корпоративна соціальна відповідальність як форма соціального партнерства та чинник забезпечення конкурентоспроможності туристичного підприємства / В. А. Красномоєць // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 121–127.
 13. Миронов Ю. Б. Соціальне партнерство у сфері туризму / Ю. Б. Миронов // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скляра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 115–121.
- ### REFERENCES
1. Skliar, H. P. (2017). Antynomiya "chystoyi" turystychnoyi nauky ta ontolohichni vyklyky praktychnoho rozumu [Anthropology of "pure" tourism science and ontological challenges of practical reason]. *Materialy I Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi «Aktual'ni problemy suchasnoho ekonomiko-humanitarnoho dyskursu v Ukraini»* – Materials of the International Scientific and Practical Conference «Actual problems of modern economic and humanitarian discourse in Ukraine» (pp. 238–241). Kryvyi Rih : DonNUET [in Ukrainian].
 2. Zadorozhnyi, H. V., Zadorozhna, O. H. (2018). Postneklasychna metodolohiya doslidzhenya lyudyny podorozhuyuchoyi [Post-classical methodology of studying a traveling person] : *Lyudyna, yaka podorozhuje: postneklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystsyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism: Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar*. H. P. Skliara (Ed.) (pp. 3–7). Poltava : PUET [in Ukrainian].
 3. Skliar, H. P. (2018). **Osobystist' ta etyka turyzmu: postneklasychni tsinnosti ekonomichnoyi nauky** [Personality and Ethics of Tourism: post-classical values of economic science]. *Lyudyna, yaka podorozhuje: postneklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystsyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism: Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar*. H. P. Skliara (Ed.) (pp. 15–23). Poltava : PUET [in Ukrainian].
 4. Yladkyi, O. V. (2018). Postneklasychna paradyhma yednosti v turyzmi ta heohrafiyi [Post-classical paradigm of unity in tourism and geography]. *Lyudyna, yaka podorozhuje: postneklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystsyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism : Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar*. H. P. Sklyura (Ed.) (pp. 23–29). Poltava : PUET [in Ukrainian].
 5. Betsenko, T. P. (2018). Krayeznavstvo v suchasniy paradyhmi nauково-osvitnikh znan': bazovi ponyattya [Local studies in the modern paradigm of scientific and educational knowledge: basic concepts]. *Lyudyna, yaka podorozhuje: postneklasychna*

- paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism : Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar*. H. P. Sklyura (Ed.) (pp. 44–47). Poltava : PUET [in Ukrainian].
6. Ivanova, L. F. (2013). Simvol v kontekste turizma i problema kul'turno-istoricheskogo pozitsionirovaniya destinatsiy [Symbol in the context of tourism and the problem of cultural and historical positioning of destinations]. Istoricheskiye, filosofskiyе, politicheskoye i yuridicheskoye nauki, kul'turologiya i iskusstvovedeniye. Voprosy teorii i praktiki. – Historical, philosophical, political and legal sciences, cultural studies and art history. Questions of theory and practice. 5, 85–88. CH. 1 [in Russian].
 7. Lyman, S. I. (2018). Osobystist', symvoly i turyzm: podorozh ad"yunkta Kharkivs'koho universytetu M. N. Petrova do Anhliyi v kintsy 1850-kh rokiv [Personality, symbols and tourism: the journey of an associate at the Kharkiv University of M. N. Petrova to England in the late 1850s]. *Lyudyna, yaka podorozhuye: postneklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism: Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar*. H. P. Skliara (Ed.) (pp. 29–37). Poltava : PUET [in Ukrainian].
 8. Opanasiuk, N. A. (2018). Sotsiokul'turnyy fenomen turyzmu: definityvna kharakterystryka y problemy stanovlennya [Socio-cultural phenomenon of tourism: a definitive characteristic and problems of formation]. *Lyudyna, yaka podorozhuye: postneklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism: Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar*. H. P. Skliara (Ed.) (pp. 52–60). Poltava : PUET [in Ukrainian].
 9. Zviaholska, I. M. (2018). Vkhodzhennya medychnoyi mikrobiolohiyi u postneklasychnu real'nist' naukovo-praktychnoho prostoru turyzmu [The introduction of medical microbiology into the post-classical reality of the scientific and practical space of tourism]. *Lyudyna, yaka podorozhuye: postneklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism : Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar*. H. P. Skliara (Ed.) (pp. 80–95). Poltava : PUET [in Ukrainian].
 10. Liashenko, V. I. (2018). Formuvannya prostoriv naukovo-osvitn'oho turyzmu v mezhakh transkordonnykh rehional'nykh innovatsiynykh system [Formation of scientific and educational tourism spaces within the boundaries of transboundary regional innovation systems]. *Lyudyna, yaka podorozhuye: postneklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism : Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar*. H. P. Skliara (Ed.) (pp. 7–15). Poltava : PUET [in Ukrainian].
 11. Pinchuk, I. O. (2018). Spivvidnoshennya ponyat' sotsial'noho ta instyuttsional'noho partnerstva [Value of concepts of social and institutional partnership]. *Lyudyna, yaka podorozhuye: postneklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism : Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar*. H. P. Skliara (Ed.) (pp. 128–136). Poltava : PUET [in Ukrainian].
 12. Krasnomovets, V. A. (2018). Korporatyvna sotsial'na vidpovidal'nist' yak forma sotsial'noho partnerstva ta chynnyk zabezpechennya konkurentospromozhnosti turystychnoho pidpryyemstva [Corporate social responsibility as a form of social partnership and the factor of ensuring the competitiveness of a tourist enterprise]. *Lyudyna, yaka podorozhuye: post-*

neklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystsyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism : Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar. H. P. Skliara (Ed.) (pp. 121–127). Poltava : PUET [in Ukrainian].

stvo u sferi turyzmu [Social partnership in the field of tourism]. Lyudyna, yaka podorozhuje: postneklasychna paradyhma naukovykh doslidzhen' turyzmu : materialy Metodolohichnoho mizhdystsyplinarnoho internet-seminaru – Traveling Man: Post-Classical Paradigm of Research in Tourism: Materials of a Methodological Interdisciplinary Internet Seminar. H. P. Skliara (Ed.) (pp. 115–121). Poltava : PUET [in Ukrainian].

13. Myronov, Yu. B. (2018). *Sotsial'ne partner-*

Г. П. Скляр, доктор економічних наук, професор; **Л. В. Дробыш**, кандидат економічних наук, доцент; **И. Р. Прокопенко** (Вишче учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Междисциплинарный подход в постнеклассических научных исследованиях туризма.**

Аннотация. Цель статьи заключается в выявлении междисциплинарного подхода ученых к постнеклассическим научным исследованиям туризма. Научные исследования авторов направлены на выяснение современного состояния и перспектив дальнейшего развития человекомерных научных исследований туризма на основе постнеклассической парадигмы. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения. **Результаты.** Исследован междисциплинарный подход в постнеклассических научных исследованиях туризма. Указано на необходимость изменения методологии исследования сферы туризма как феномена современного мира и ухода от классических и неклассических подходов к методологии исследования. Доказано, что гуманизация жизни глобализирующегося общества требует формирования нового постдисциплинарного знания, основанного на принципах человечности и человекомерного подхода в научных исследованиях. При этом отмечено, что личность, которая имеет духовно-биосоциальный характер, развивается благодаря различным видам социального и культурного опыта. Использование постнеклассического подхода в научных исследованиях туризма позволяет определить роль личности человека-туриста как социально ответственного субъекта хозяйственных преобразований в сфере туризма. **Практическая значимость результатов исследования.** В статье обоснована актуальность изменения методологической парадигмы исследования туризма на постнеклассическую, что должно проявляться на междисциплинарном уровне. Это даст возможность определить роль личности-путешественника в развитии туризма и экономическом росте Украины. Основные научные положения статьи можно использовать при теоретическом анализе постнеклассической парадигмы исследования туризма.

Ключевые слова: человек-турист, туризм, человекомерность, постнеклассический подход, постнеклассическая методология, личность.

G. Skliar, Dc. Econ.Sci., Professor; **L. Drobysch**, Cand. Econ. Sci., Docent; **I. Prokopenko** (Poltava University of Economics and Trade). **Interdisciplinary approach in post-non-classical scientific researches of tourism.**

Annotation. Purpose. Is to identify the interdisciplinary approach of scientists to post-non-classical scientific research of tourism. The scientific studies of the authors are aimed at finding out the current state and prospects for the further development of human-dimensionality scientific research on tourism based on the post-non-classical paradigm. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following general and specific research methods: analysis and synthesis, systematization and generalization, dialectical approach. **Findings.** The interdisciplinary approach in the post-non-classical scientific research of tourism is investigated. It is pointed out that it is necessary to change the methodology of research in the sphere of tourism, as a phenomenon of the modern world, and to avoid classical and non-classical approaches to the research methodology. It is proved that the humanization of the life of a globalizing society requires the formation of a new post-disciplinary knowledge based on the principles of humanity and of human-dimensionality in scientific research. At the same time, it was noted that a person who has a spiritual-bio-social character

*develops due to various types of social and cultural experience. The use of the post-non-classical approach in research of tourism allows us to determine the role of the individual person-tourist as a socially responsible subject of economic transformations in the field of tourism. **Practical value.** The article substantiates the urgency of changing the methodological paradigm of the study of tourism for post-non-classical, which should be manifested at an interdisciplinary level. This will make it possible to determine the role of the person-tourist in the development of tourism and the economic growth of Ukraine. The main scientific provisions of the article can be used in the theoretical analysis of the post-non-classical paradigm of the study of tourism.*

Keywords: *person-tourist, tourism, human-dimensionality, post-non-classical approach, post-non-classical methodology, personality.*